

**WYMAGANIA EDUKACYJNE Z PRZEDMIOTU FORMY MUZYCZNE
KL. V (WYDZIAŁ INSTRUMENTALNY I RYTMIKI) PSM II st.**

L.p.	Treści nauczania	Wymagania edukacyjne
1	<p>Wiadomości wstępne. Przedmiot form muzycznych. Cel nauki o formach i zakres przedmiotu. Pojęcie formy i gatunku w muzyce. Klasyfikacja form muzycznych.</p>	<p>Uczeń zna i rozumie różne definicje formy, potrafi klasyfikować formy wg różnych kryteriów, odróżnia pojęcia formy i gatunku w muzyce.</p>
2	<p>Elementy muzyki i ich znaczenie w utworze. Rodzaje melodyki. Ambitus i struktura interwałowa melodii.</p> <p>Rytm i jego rodzaje. Struktury mono- i polirytmiczne.</p> <p>Metrum i polimetria.</p> <p>Harmonika i jej oddziaływanie na układ formalny utworu. Plan tonalny jako jeden z czynników organizujących.</p> <p>Rozszerzona tonalność, politonalność i inne systemy harmoniczne w muzyce XX wieku.</p> <p>Tempo i agogika, dynamika, kolorystyka jako elementy ekspresyjne i konstrukcyjne w utworze.</p>	<p>Uczeń zna, rozumie i stosuje pojęcia określające</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. hierarchię elementów (elementy formotwórcze i wyrazowe); 2. elementy muzyki <ol style="list-style-type: none"> a) melodyka (melika): kantilenowa, figuracyjna, ornamentalna i deklamacyjna; melodyka sylabiczna i melizmatyczna; b) rytmika: swobodna (atakowa) i ustalona; monorytmia i polirytmia; polimetria sukcesywna i symultatywna c) harmonika: modalna, funkcyjna i sonorystyczna; rozszerzona tonalność, atonalność, bitonalność, politonalność d) dynamika kontrastowa, cieniowana i płaszczyznowa, agogika, artykulacja, kolorystyka; <p>najczęściej spotykane włoskie określenia dynamiki, tempa i agogiki, artykulacji.</p>
3	<p>Faktura. Wieloznaczność pojęcia. Faktura jako dobór środków wykonawczych. Faktura jako sposób koordynacji czynnika melodycznego i harmonicznego. Jednolitość faktury i kontrast fakturalny jako cechy konstrukcyjne niektórych form.</p>	<p>Uczeń zna, rozumie i stosuje pojęcia określające różne typy faktury: wokalna i instrumentalna; monofonia, homofonia, polifonia imitacyjna i kontrastowa; faktura polifonizująca i homofonizująca; rodzaje akompaniamentu np. akordowy, figuracyjny, ostinatowy, b.c., bas Albertiego.</p>
4	<p>Podstawowe zasady kształtowania formy. Elementy strukturalne w budowie okresowej. Cechy ukształtowania ewolucyjnego. Rola motywu, snucie motywiczne, fazowość przebiegu.</p>	<p>Uczeń zna, rozumie i stosuje pojęcia: okresowość (szeregowanie) i ewolucyjność; motyw, fraza, zdanie muzyczne (poprzednik i następnik), okres; cezura (słaba i mocna); snucie motywiczne, praca motywiczna i tematyczna.</p> <p>Potrafi wskazać cezury i wyodrębnić motywy, frazy, zdania i okresy muzyczne w utworach ukształtowanych okresowo. Potrafi wskazać sposoby rozwijania motywów i fazy rozwojowe w utworach ukształtowanych ewolucyjnie.</p>

5	<p>Proste formy okresowe. Wykorzystanie zasady podobieństwa i kontrastu. Jednorodność i różnorodność wyrazowa. Zwrotkowa, wariacyjna i przekomponowana forma pieśni.</p>	<p>Uczeń rozumie i stosuje pojęcia określające: typy okresów: wielkie i małe; symetryczne i asymetryczne; proste formy okresowe 1-, 2- i 3-częściowe, jednorodne i różnorodne wyrazowo. Analizuje proste formy okresowe (z uwzględnieniem planu tonalnego i zwrotów kadencyjnych poszczególnych części). Potrafi przedstawić formę w postaci schematu literowego.</p>
6	<p>Złożone formy okresowe. Forma 3-częściowa reprzyzowa. Tańce użytkowe i stylizowane. Rola rytmu w utworach tanecznych. Stylizacje muzyki ludowej.</p>	<p>Uczeń analizuje złożone formy okresowe (z uwzględnieniem planu tonalnego i zwrotów kadencyjnych poszczególnych części). Potrafi przedstawić formę w postaci schematu literowego. Wyjaśnia, na czym polega nawiązanie do folkloru w utworach stylizowanych. Zna cechy polskich tańców narodowych.</p>
7	<p>Formy ukształtowane ewolucyjnie. Formy figuracyjne. Formotwórcze znaczenie figuracji. Rodzaje figuracji.</p>	<p>Uczeń analizuje formy figuracyjne wskazując na fazy przebiegu (z uwzględnieniem planu tonalnego, zwrotów kadencyjnych i punktów kulminacyjnych), określa rodzaje figuracji.</p>
8	<p>Tańce suity barokowej. Najczęściej spotykane układy formalne tańców barokowych (dwuczęściowość) i późniejszych (trzyczęściowość). Ukształtowanie i plan tonalny.</p>	<p>Uczeń zna budowę suity barokowej oraz budowę i plan tonalny poszczególnych tańców suity. Potrafi przedstawić ich formę w postaci schematu literowego. Potrafi scharakteryzować tańce podstawowe oraz wymienić intermezza taneczne i nietaneczne suity. Przy pomocy nut analizuje budowę tańców suity barokowej.</p>
9	<p>Formy polifoniczne jako formy kształtowane ewolucyjnie. Środki techniki polifonicznej. Rodzaje kontrapunktów. Technika imitacyjna i rodzaje imitacji. Forma kanonu i technika kanoniczna. Rodzaje kanonów wynikające z ilości głosów, stosunku interwałowego imitacji i jej rodzaju. Nazwy głosów. Dopełnianie głosów imitujących. Kanony podwójne i potrójne. Zastosowanie kanonu.</p>	<p>Uczeń zna, rozumie i stosuje pojęcia określające środki techniki kanonicznej: dux i comes; głosy dopełniające; imitacje ścisłe i swobodne; w ruchu prostym, inwersji, diminucji, augmentacji i raku; zamiany głosów (technika podwójnego, potrójnego, ... kontrapunktu); snucie motywiczne, progresje; fazowość przebiegu. Analizuje różne typy kanonów. Potrafi wskazać zastosowanie formy kanonu i techniki kanonicznej w różnych epokach.</p>

10	<p>Fuga jako ścisła forma polifoniczna imitacyjna. Budowa tematu fugi i jego rodzaje. Odpowiedź realna i tonalna. Kontrapunkty stałe, zmienne i o cechach stałości. Rodzaje przeprowadzeń. Łączniki. Materiał motywiczny łączników. Coda. Środki techniki polifonicznej w fudze. Współczynniki partykulacji formy: plan tonalny, formuły kadencyjne. Harmonika funkcyjna jako podstawa polifonii barokowej.</p> <p>Rodzaje fug wielotematowych (równoczesna ekspozycja tematów, osobne ekspozycje każdego tematu).</p> <p>Fuga a fugato. Formy pokrewne: fughetta, ricercar.</p> <p>Fuga w twórczości Bacha - charakterystyka Das wohltemperierte Klavier i Kunst der Fuge.</p> <p>Fuga klasyczna i romantyczna.</p> <p>Fuga w muzyce XX i XXI w.</p>	<p>Uczeń zna i odróżnia różne typy fug (monotematyczna, podwójna, potrójna); zna pojęcia fughetta i fugato. Zna, rozumie i stosuje pojęcia określające środki techniki fugowanej: temat i odpowiedź - realna i tonalna; kontrapunkty: stałe, zmienne, o cechach stałości, imitacje ścisłe i swobodne; technika zamiany głosów (podwójnego, potrójnego, ... kontrapunktu); snucie motywiczne, progresje, mikstury; stretta; przeprowadzenia: kompletne, nadkompletne, niekompletne; ekspozycja i kontrekspozycja; łączniki wewnętrzne i zewnętrzne; modulujące i niemodulujące; epizody; coda; nuty stałe i pedałowe. Uczeń przy pomocy nut i ze słuchu analizuje różne typy fug i fugat. Przedstawia ich konstrukcję w postaci diagramu. Określa zastosowanie i przekształcenia fugi w różnych epokach.</p>
----	---	---

**WYMAGANIA EDUKACYJNE Z PRZEDMIOTU FORMY MUZYCZNE
KL. VI (WYDZIAŁ INSTRUMENTALNY I RYTMIKI) PSM II st.**

Lp.	Treści nauczania	Wymagania edukacyjne
1	<p>Formy wariacyjne. Rozróżnienie między formą a techniką wariacyjną. Środki techniki wariacyjnej. Wariacje ostinatowe: passacaglia, chaconne i folia. Wariacje w ramach barokowej suity (doubles). Wariacje ostinatowe w muzyce wokalnie-instrumentalnej baroku.</p>	<p>Uczeń zna, rozumie i stosuje w analizie pojęcia: wariacje i technika wariacyjna, odróżnia wariacje ostinatowe i tematyczne. Potrafi wskazać środki techniki kontrapunktycznej w wariacjach polifonicznych.</p>
2	<p>Wariacje tematyczne i technika wariacyjna. Pochodzenie tematu. Wstęp i zakończenie wariacji. Środki techniki wariacyjnej. Sposoby grupowania wariacji. Wariacje dwutematyczne. Zastosowanie form wariacyjnych w różnych epokach.</p>	<p>Uczeń zna różne rodzaje wariacji tematycznych: figuracyjno - ornamentalne, kontrapunktyczne, charakterystyczne, swobodne; potrafi wskazać następujące środki techniki wariacyjnej: zmiany melodyczne (figuracje, ornamenty), zmiany rytmiczne i metryczne (rozdrobienie rytmiczne, zmiany taktu), harmoniczne (zmiany trybu, tonacji), kolorystyczne (zmiany instrumentacji, rejestru, artykulacji), dynamiczne, fakturalne (polifonizacja, rozbudowanie akordowe itd.). Uczeń samodzielnie dokonuje analizy formy wariacyjnej.</p>
3	<p>Forma sonatowa (allegro sonatowe). Geneza formy. Zasady konstrukcji. Monotematyczna i wielotematowa forma sonatowa. Charakterystyka tematów ekspozycji z punktu widzenia ich właściwości melodyczno-rytmicznych, fakturalnych i harmonicznych. Zależność funkcyjna tematów i epilogu. Problem kontrastu tematycznego. Rola łączników. Ewolucjonizm przetworzenia. Praca tematyczna jako podstawa kształtowania. Rola harmoniki w przetworzeniu. Rodzaje reprzyzy. Funkcja energetyczno-wyrazowa reprzyzy. Plan harmoniczny reprzyzy w porównaniu z ekspozycją. Rola i znaczenie wyrazowe wstępu i kody. Zastosowanie formy sonatowej. Forma sonatowa w koncercie.</p>	<p>Uczeń zna zasady konstrukcji formy sonatowej. W analizowanych utworach potrafi wyodrębnić i wskazać funkcję następujących współczynników formy: ekspozycja (podwójna ekspozycja), przetworzenie, reprzyza, cadenza, wstęp, koda, tematy, epilog, łączniki; potrafi wskazać, na czym polega dualizm tematyczny i przedstawić plan harmoniczny utworu oraz scharakteryzować środki techniki przetworzeniowej. Zna zastosowanie formy sonatowej w cyklu sonatowym i w innych formach instrumentalnych. Uczeń samodzielnie dokonuje analizy formy sonatowej korzystając z zapisu nutowego i nagrania.</p>
4	<p>Rondo, geneza formy. Rondo starofrancuskie, rondo oparte na jednym temacie i rondo sonatowe. Jednolitość motywiczna i wyrazowa ronda starofrancuskiego.</p>	<p>Uczeń zna i rozumie zasady konstrukcji różnych typów formy rondo. Potrafi wyodrębnić w analizach refren (temat) i kuplety (epizody), łączniki i kodę; określić plan tonalny i sposób ukształtowania,</p>

	<p>Kontrast jako zasada kształtowania w rondzie klasycznym i romantycznym. Zastosowanie formy rondo.</p>	<p>wskazać środki techniki przetworzeniowej i wariacyjnej w rondzie. Przedstawić formę w postaci schematu literowego. Potrafi wskazać związki rondo sonatowego z formą sonatową. Zna zastosowanie formy rondo jako utworu samodzielnego i jako części form cyklicznych.</p>
5	<p>Wolne części cyklu sonatowego. Najczęściej spotykane układy formalne: 3-częściowa forma repryzowa ABA, skrócona forma sonatowa, forma wariacyjna, rondo.</p>	<p>Zna najczęściej spotykane układy formalne i potrafi analizować formy stosowane w wolnych częściach cyklu sonatowego.</p>
6	<p>Menuet i scherzo w cyklu sonatowym. Scherzo jako forma samodzielna pokrewieństwo z tańcami (rola rytmu, trio). Scherzo symfoniczne.</p>	<p>Zna cechy metryczne, formalne i wyrazowe menueta i scherza; potrafi zanalizować ich formę.</p>
7	<p>Formy cykliczne. Cykl a zbiór. Cykle swobodne i ustabilizowane. Kontrast jako zasada konstrukcji cyklu. Środki służące zespoleniu części cyklu. Utwory cykliczne w muzyce wokalne i instrumentalne. Znaczenie tekstu słownego, koncepcji dramatycznej lub liturgicznej dla konstrukcji cyklu.</p>	<p>Uczeń zna formy cykliczne występujące w muzyce instrumentalnej i wokalne, zna zasady konstrukcji cyklu, potrafi wskazać środki służące silniejszemu zespoleniu części cyklu, takie jak: plan tonalny dzieła, usuwanie cesur pomiędzy częściami, wspólny dla wszystkich części c.f., tematy i motywy przewodnie powracające we wszystkich częściach cyklu, wspólna seria dodekafoniczna.</p>
8	<p>Sonata w różnych epokach. Geneza sonaty. Barokowa sonata da camera i da chiesa. Klasyczna sonata trzy- i czteroczęściowa. Porządek części w cyklu. Plan tonalny cyklu klasycznego. Sonata romantyczna - cykliczna i jednoczęściowa. Różnorodność tendencji stylistycznych: sonata o elementach lirycznych, wirtuozowskich, klasycyzujących. Zaostrzenie kontrastów ekspresyjnych. Sonata współczesna - różnorodność typów architektonicznych i kierunków stylistycznych.</p>	<p>Zna genezę sonaty i potrafi przedstawić jej przekształcenia w różnych epokach z uwzględnieniem cech stylów indywidualnych i historycznych. Rozpoznaje i charakteryzuje podstawowe cechy języka muzycznego utworu: tonalność, melodykę, rytmikę, harmonikę, sposoby kształtowania formy, obsadę wykonawczą, typ wyrazowości.</p>
9	<p>Koncert w różnych epokach. Styl koncertujący. Barokowy koncert instrumentalny - geneza formy, typy koncertów: koncert solowy, concerto grosso i koncert kościelny. Elementy techniki koncertującej - współdziałanie, dialog, przeciwstawianie partii solo i tutti. Koncert klasyczny: Specyfika cyklu sonatowego w koncercie. Podwójna ekspozycja allegra sonatowego - rozplanowanie współczynników formy sonatowej na partię solową i orkiestrowe</p>	<p>Zna cechy stylu koncertującego i formy koncertu. Potrafi przedstawić jego przekształcenia w różnych epokach z uwzględnieniem cech stylów indywidualnych i historycznych. Rozpoznaje i charakteryzuje podstawowe cechy języka muzycznego dzieła: tonalność, melodykę, rytmikę, harmonikę, sposoby kształtowania formy, obsadę wykonawczą, typ wyrazowości. Opisuje środki techniki koncertującej:</p>

	<p>tutti. Rola cadenzy. Inne części klasycznego koncertu.</p> <p>Koncert romantyczny: zmiany formalne i techniczne w porównaniu z koncertem klasycznym. Koncert „symfoniczny” i koncert brillant. Rozbudowanie formy. Koncerty jednoczęściowe.</p> <p>Koncert nowszy - różnorodność form i stylów: tradycje romantyzujące i klasycyzujące.</p>	<p>współdziałanie, dialog, przeciwstawianie partii solo i tutti.</p> <p>Zna specyfikę formy sonatowej w koncercie (podwójna ekspozycja, rozplanowanie współczynników allegra sonatowego na partię solową i orkiestrowe tutti). Określa rolę cadenzy.</p> <p>Przedstawia różne typy koncertów romantycznych i współczesnych.</p>
--	--	---

Wymagania końcowe

1. Opanowanie umiejętności analizowania utworów nieznanymi uczniowi w oparciu o nagranie i materiał nutowy z określeniem:
 - cech gatunków i form muzycznych (rozpoznanie i określanie cech oraz opis funkcji i przeobrażeń gatunków i form muzycznych)
 - technik kompozytorskich
 - cech stylu muzycznego (określanie przynależności utworów do stylu muzycznego - od średniowiecza do XX w., z uwzględnieniem podstawowych cech języka muzycznego (tonalność, melodyka, harmonika, faktura, sposoby kształtowania formy, obsada wykonawcza, typ wyrazowości)
2. Opanowanie wiadomości teoretycznych z zakresu form muzycznych i umiejętność zastosowania tych wiadomości w odniesieniu do konkretnych utworów
3. Umiejętność określenia formy i techniki użytej w utworze słuchanym po raz pierwszy
4. Umiejętność przeprowadzenia analizy krótkiego (do 3 minut) utworu w oparciu o jego kilkakrotne wysłuchanie bez nut
5. Umiejętność przeprowadzenia analizy utworu tonalnego w oparciu wyłącznie o materiał nutowy (w fakturze fortepianowej).